

ONESTO

Listy horám

FRANCESCO
VIDOTTO

IKAR

ONESTO

Listy horám

FRANCESCO
VIDOTTO

ONESTO

Listy horám

Preložila Alexandra Lenzi Kučmová

iKAR

Francesco Vidotto
ONESTO

Questo libro è stato tradotto grazie ad un contributo
alla traduzione assegnato dal Ministero degli Affari
Esteri e della Cooperazione Internazionale italiano.

Preklad tejto knihy vyšiel vďaka podpore
talianskeho Ministerstva zahraničných vecí
a medzinárodnej spolupráce.

© 2025 Giunti Editore S.p.A., Firenze-Milano
Bompiani is an imprint of Giunti Editore S.p.A.
www.giunti.it
www.bompiani.it

Translation © 2026 by Alexandra Lenzi Kučmová

Cover design © 2026 by Adrián Macho

Maps (pages 8–9) by Maria Chiara Basile

Slovak edition © 2026 by IKAR, a.s.

ISBN 978-80-575-0653-9

*Túto knihu venujem
Marinelle,
lebo ako pieseň
naďalej znie v mojom srdci.*

*Giannimu, Angele,
Albertovi, Ettoremu, Vittoriovi
a Lucii:
pretože oni sú moja rodina.*

*Arianne A.,
ktorá ma naučila
dívať sa za hranice.*

*Guidovi Continovi, prezývanému Koňak,
ktorý mi jedného jesenného dňa povedal:
„Pravda nikdy nepotrebuje veľa slov.“*

*Nikdy nikomu nedovoľ,
aby veril v Teba viac,
ako si veríš Ty sám.*

Jeden výnimočný profesor
z lýcea

moje hory
si ty

Napísať knihu znamená vytrhnúť zo seba vnútornosti.

Potrebuje dobrý príbeh, potrebujeme postavy, správne prostredie, zápletku, no nielen to.

Nejde len o to, sadnúť si, otvoriť si zápisník, zahľadieť sa na nádhernú panorámu a inšpirovať sa.

Ide o opakované prežitie celého života s jeho radosťami, starosťami, nenaplnenými láskami i žiaľmi. So všetkým, čo k tomu patrí.

Ide o ronenie slz, búšenie srdca, umieranie strachom, opätovné otváranie starých rán, ktoré naša ľudská prirodzenosť hojí v snahe o prežitie.

Ak písanie sprevádza akási námaha, je to práve ona: nikdy nesmieš dovoliť, aby sa tvoje rany zahojili.

Musia zostať otvorené, pretože práve v nich uloviš emócie.

Len ak ich znova prežívaš, dokážeš ich vyrozprávať.

A to všetko pre naliehavú potrebu zachrániť spomienky a nedovoliť zabúdaniu, aby nad nimi zvíťazilo v plynutí času.

Jedného dňa pred niekoľkými rokmi som sa stretol s riaditeľom významného vydavateľstva.

Mali sme prerokovať dátum vydania môjho románu a vybral som sa za ním do Milána. Cestoval som vlakom priamo z Dolomitov.

Čakal som dobrú polhodinu v miestnosti na prízemí sklobetónovej budovy.

Bola obrovská! Pri dobrej vôli by sa do nej zmestila aj celá moja dedina.

Neskôr ma zaviedli do kancelárie na šiestom poschodí.

Prijal ma postojáčky.

Mal sivý oblek, ale na krku sa mu vynímala nápadne krikľavá kravata, akoby si ňou dodával odvahu.

Usmial sa, podal mi ruku a usadil ma.

Videl som ho prvý raz v živote.

„Viete, že aj ja som chcel byť spisovateľom?“ začal. „Predstavoval som si sám seba, ako sedím na terase na pobreží oceánu, predou mnou sa rozprestiera šire more, jemný vietor mi vanie do tváre a vedľa mňa rastie citrónovník, no postretol ma úplne iný osud.“

„A práve preto sa z vás nestal spisovateľ,“ odvetil som mu.

„Myslíte?“

„Určite. Knihy sa nepíšu na terase s výhľadom na oceán, ale v tmavých a vlhkých pivniciach, a keďže z nich musíš vyjsť von, aby si nezahynul, upneš sa na to, čo máš. Nieкто má to šťastie, že vlastní rebrík, nieкто iný má dobrú prácu, nieкто rodinu. A niekomu sa ušlo pero.“

Dnes je prvý november a zašiel som na cintorín.

Strašne leje, a hoci je Sviatok Všetkých svätých, som sám.

Farár sa rozhodol slúžiť svätú omšu v kostole, v závetrí, lebo v dnešných časoch aj pár dažďových kvapiek vystraší človeka viac ako najhorší jed.

S krémovým dáždnikom nad hlavou som podišiel k hrobu starých rodičov.

Zahľadel som sa na fotografiu, kde sú v objatí, porozprával som im niečo zo svojho života, poprosil ich, aby ma pohľadili, a vybral sa k miestu, kde odpočívá prababka Teresa. Pozdravil som ju a vykročil pomedzi náhrobné kamene, všímajúc si dátumy narodenia a úmrtia, mená, nápisy, ale najmä fotografie.

Robievam to vždy.

Všetky tie kamenné výrazy, tie ústa, tie opuchnuté oči naplnené nádejou a smútkom.

Nekonečný zoznam zosnulých existencií.

Cintorín je v konečnom dôsledku slovník, s ktorým si čas dal pri písaní námahu, kde je každá tvár výnimočná definícia slova „život“.

Ak máš čas a dokážeš v ňom čítať, môžeš tam mnohé odhaliť.

Zamyslený som zdvihol pohľad ponad obvodový múr, kde jeseň zaodela smrekovcový les do žlto-oranžových odtieňov.

Hustý dážď mi medzitým monotónne klopkal na dáždnik.

Zdalo sa, akoby mi nebo chcelo vyrozprávať nejaký príbeh.

Vlhké a mlčanlivé hory v týchto pomalých mesiacoch navodzujú medzi nami zriedkavú intímnosť.

A vtedy akoby som začul hlas všetkých ľudí, ktorí nás predišli.

Slušný hlas.

Potlačený hlas.

„Žili sme tu hore,“ opakoval, „primknutí k horám, a nikto o nás nič nerozpovie.“

Presne takto zneli tie nehlasné a neodvolateľné slová. V tom šepote sa ozýval hlboký zmysel písania: posledná hranica záchrany pamäti, ktorá sa za dramatických okolností stratí.

Tá veta mi znela v ušiach celou cestou domov.

V kozube horel oheň. Zapálila ho Lucia, ktorá tu hore prežíva so mnou pokojné roky v súlade s ročnými obdobiami.

Posadil som sa k starému písaciemu stolu, na ktorom sa zrodili všetky knihy, čo som mal to šťastie napísať, z čierneho obalu som vybral niekoľko hárkov papiera, zoradil ich a pomyslel si, že nastal čas pokúsiť sa im vdýchnuť nový život. Nebude to jednoduché, pretože všetky slová sú vyslovené v miestnom nárečí a často je neľahké sledovať vývoj udalostí.

Preto ich sem nebudem prepisovať také, aké sú, ale sa radšej pokúsim pretvoriť ich do príbehu, ak sa mi to podarí.

Ocitám sa tu teda so všetkými týmito slovami rozhádzanými na stole.

Sú to úlomky príbehu Onesta, starca, ktorý písal román.

Dal dokopy list, vložil ho do obálky, adresoval ho konkrétnemu vrchu a odoslal ho.

Bodka.

A poštár sa išiel zblázniť, pretože nevedel, čo si má s tou korešpondenciou počať.

Občas som o ňom počul z dedkovho rozprávania, siahal som mu vtedy sotva po pás, a odvtedy už viac nie.

Roky plynuli a ja som sa naňho spytoval príbuzných a starších priateľov, ale odpovedali mi vyhýbavo, a ak mohli, radšej zmenili tému. Nikomu sa nechcelo rozprávať. Nezáležalo im na tom.

Akoby v tom príbehu bolo niečo príliš smutné.

Príliš mocné.

Možno príliš nesprávne.

Až kým ma náhoda neprivedla ku Guidovi Continovi, prezývanému Koňak.

Videl som ho kráčať v búrke bez dáždnika, bol premoknutý do nitky.

V ten večer lialo a voda sa valila po strmých horských cestách.

Zišiel som dole a zavolať ho, aby sa prišiel skryť pred dažďom.

„S radosťou,“ privolil. „Skryjem sa rád. Keby tieklo víno, odmietol by som! Ale leje sa voda.“

JEDEN

Pred mnohými rokmi bolo v dedine Tai di Cadore kino a občas podvečer ma tam dedko brával.

Chodievali sme pešo.

Boli to krásne časy!

Nestávalo sa to často, tento luxus sme si nemohli vždy dovoliť, ale niekedy sme si ho dopriali.

Stávalo sa to najmä zjari, keď sa hory vyludnili a zostalo nás tu hore len zopár.

Vyšiel von zo spálne, na hlave mal širák, prekutral si vrecká s drobnými, pohladil babku a opýtal sa ma:

„Ideme na premietanie, chce sa ti?“

Mal som sotva päť rokov a nemohol som tomu uveriť. Zoskočil som z gauča, bral schody po dvoch a zastavil sa až na verande.

Pomalými krokmi prišiel aj dedko.

„Chod' až k plotu a tam ma počkaj. Cez cestu neprechádzaj,“ upozorňoval ma.

A ja som ho poslúchal.

Docvával som k bránke, otočil sa a uvidel ho, ako sa blíži.

Kráčal pomaly, opatrne, krok za krokom, a vždy bol elegantný.

Sako a kravatu nosil bez ohľadu na to, či mal opraviť auto, pokosiť trávnik alebo ísť na obyčajný nákup.

Takto bol oblečený dokonca aj popoludní, keď si po obede na hodinku ľahol. Ten, kto ho poznal, to vie!

Neponáhlal sa ku mne.

„Podaj mi ruku, poslúchaj.“

A ja som poslúchal, pretože som bol na to zvyknutý.

Jeho prsty boli ako z dreva, a keď obopáli moje, nemal som úniku.

Na ceste dával pozor, aby som mu neušiel, lebo keď sú reflexy pomalšie, aj najtriviálnejšie pohyby sú zrazu nemožné, a on vedel, že by za mnou nemohol utekať, keby to bolo potrebné.

Preto keď zbadal blížiace sa auto, zovieral mi ruku čoraz mocnejšie a dýchal zhlboka, aby si vzápätí mohol vydýchnuť, len čo auto okolo nás prešlo.

Ja som svižne drobčil popri svojom vysokom dedkovi a myšlienkami som už bol vo filme.

„Čo si ideme pozrieť?“

„Hory,“ odvetil.

„Dedko, na tie sa predsa pozeráme stále.“ A smial som sa. „Na čo ideme?“

„Na hory. Neklamem ťa. Je to pekný dokumentárny film.“

Vrchy ho nikdy neprestali baviť.

Z okna sa díval na Picco di Roda a vedel, odkiaľ vyjde slnko každý deň v roku.

Občas sme sa postavili k okennému parapetu a on sa ma pýtal:

„Vidíš tú rássochu tam hore?“

„Ktorú?“

„Tú maličkú vedľa najvyššieho vrcholca.“

„Aha, áno.“

„Prvý letný deň slnko vykúka presne uprostred tých skál,“ vravieval.

A každý rok 21. júna ho slnko poslúchlo načas ako hodinky, neuveriteľné.

A v ten večer sa tiež zastavil v polovici cesty.

Bol máj a dni pomerne dlhé.

„Pozri sa na Montanel, tam hore,“ ukázal prstom natiahnutým do vzduchu a pritom trochu pokrčil kolená, aby bol ku mne bližšie.

Zdvihol som nos.

Na konci ulice bola vyludnená cesta a hneď za ňou lesy a potom zvislý kamenný horizont, ktorý sa tiahol do neba.

A presne tam dedko ukazoval prstom.

Vrchol hory bol pokrytý čerstvo napadnutým snehom a na bielej vrstve sa sem-tam objavili zelené trávnaté plochy, ktoré siahali k strmým úpäťam: v ten krásny jasný deň sa Montanel javil tak výrazne, že stačilo natiahnuť ruku a bol takmer na dosah.

„Vidíš tú nádheru? Vymodeloval ju náš Nebeský Otec.“

A znovu vykročil.

Kino sa nachádzalo presne oproti veľkej zelenej bráne kasární Calvi.

Dnes je z nich už len stará opustená budova, plná alpskej nostalgie a smútku, ale v tom čase v nej pulzoval život stoviek mladých vojakov, príslušníkov alpských jednotiek talianskej armády.

Kino zvyčajne obsadili počas vychádzky, aby zabili čas.

V ten večer tam však nebolo živej duše.

Dôvodom bol asi ten dokumentárny film.

Nie všetci pociťovali k hore taký vrúcny cit, aký k nej prechovával dedko.

Dosť sa na ňu predsa dívali od rána do večera.

Vošli sme dnu, no pokladnice boli vyľudnené.

„Ahoj, Ivo,“ pozdravil dedko.

„Zdravím.“

„Dve vstupenky. Pre mňa a pre môjho vnuka.“

Zaplatil a podišiel k poličke so sladkosťami.

„Chceš cukrík?“

Usmial som sa.

Kúpil dva, jeden mne a jeden pre seba, lebo bol strašne maškrtný.

S cukríkom v ústach sme odhrnuli ťažký bordový záves pred drevenými dverami, otvorili sme ich a vošli do sály.

Zostávalo niekoľko minút do začiatku premieta-
nia a všetky miesta boli prázdne.

Sadli sme si doprostred posledného radu.

Dedko ma pohladil po hlave a svetelný pás z pre-
mietačky zaplnil plátno farebnými obrazmi.

Asi po hodine a pol horských pastvín, divokých zvie-
rat, horských potokov, dravcov a strmých skalnatých
stien sa dokumentárny film skončil a počas závereč-
ných titulkov sa rozsvietili svetlá v sále.

Svet bol znova maličký.

V tej chvíli som si uvedomil, že sme neboli sami.

Zo desať radov pred nami, takmer v strede sály,
sedel muž v čiernom, don Giuseppe.

Díval sa na plátno a v rukách spojených v lone dr-
žal breviár.

Zostal tam ešte chvíľu, kým si oči privykli na svetlo,
potom vstal a pomedzi sedadlá prešiel až do chodby.

Kráčal zhrbený, podopieral sa o operadlá a dával pritom pozor, aby nezakopol o zložené sedadlá.

Keď sa dostal na koniec radu, presvedčený, že je už v bezpečí, vystrel sa a v dlhej tunike svižne vykročil tam, kde bolo viac miesta.

Práve v tej chvíli prázdna sála zadunela úderom jeho kostí o drevo.

Nastalo ticho.

Narazil jablčkom o posledné operadlo.

Breviár spadol na zem a dedko, ktorý bol už takmer pri masívnych smrekovcových dverách, ktoré by nás vyviedli na ulicu, sa otočil.

Videl, ako sa zvíja s rukou na kolene.

„Pod', pozdravíme ho.“

Podišiel k nemu a zodvihol zo zeme evanjelium.

„Nech sa páči, otče.“

„Ach, to ste vy, Leone, ďakujem.“ A postavil sa rovno na nohy. „Chodili sme do tej istej triedy, ale roky ubehli len pre mňa.“

Dedko sa usmial, potom ukázal na mňa.

„To je Francesco, môj vnuk.“

„Angiolettin synček? Pozrimeže, aký pekný chlapec, nože sa mi ukáž.“

„Pod' k nám, poslúchni,“ zavolať ma dedko.

Pristúpil som k nemu a vzal ho za ruku.

Farár ma pohladil po hlave a pomasíroval si koleno.